

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА**

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ**

**«ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ
ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ЗДМУ,
ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА МІСЦЕ
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ»**

26 травня 2021 року

м. Запоріжжя

Д 70

Рекомендовано до друку Центральною методичною радою
Запорізького державного медичного університету
(Протокол № 5 від 27 травня 2021 р.)

Голова редакційної колегії:

Ректор ЗДМУ, професор Колесник Ю.М.

Редакційна колегія:

перший проректор доц. Авраменко М.О.

проректор НППР доц. Моргунцова С.А.

проректор з наукової роботи проф. Туманський В.О.

проректор НПП проф. Візір В.А.

голова Ради з НМЗ та ПК викладачів проф. Резніченко Ю.Г.

голова ЦМК терапевтичних дисциплін проф. Доценко С.Я.

голова ЦМК хірургічних дисциплін проф. Завгородній С.М.

голова ЦМК педіатричних дисциплін проф. Недельська С.М.

голова ЦМК медико-біологічних дисциплін проф. Беленічев І.Ф.

голова ЦМК фізико-хімічних дисциплін проф. Александрова К.В.

голова ЦМК фармацевтичних дисциплін проф. Тржецинський С.Д.

голова ЦМК гігієнічних дисциплін доц. Севальнев А.І.

голова ЦМК суспільних та гуманітарних дисциплін проф. Гребенюк Т.В.

голова ЦМК стоматологічних дисциплін проф. Возний О.В.

Робоча група:

завідувач кафедри МФІНТ проф. Рижов О.А.

секретар ЦМР доц. Демченко В.О.

методист вищої категорії Кіяшко І.О.

методист вищої категорії Лур'є І.К.

керівник ЦДО ст.викл. Дмитрієв В.С.

Д70 **Досвід впровадження змішаної форми навчання у ЗДМУ,**
траєкторія розвитку та місце в системі вищої медичної освіти : матеріали
навчально-методичної відеоконференції Центральної методичної ради
(26 травня 2021 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя, 2021. – 120с.

Матеріали видаються мовою оригіналу.

За достовірність матеріалів відповідальність несуть автори.

УДК 61:378.4(477.64)(063)

© Запорізький державний медичний
університет, 2021

© Видавництво ЗДМУ, 2021

Висновки. Проведене нами опитування студентів показало високий рівень готовності до цифровізації освітнього процесу та пріоритет використання цифрового пошуку інформації під час підготовки до занять в Запорізькому державному медичному університеті. Вважаємо доцільним ширше залучати студентів до обговорення форм і методів навчання за змішаною формою, зокрема шляхом анкетування, реалізуючи студентоцентризований підхід в наданні освітньої послуги.

Список використаних джерел.

1. Цифрова адженда України - 2020 [Цифрова повістка України - 2020]. Торгово-промислова палата України. Отримано з <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
2. Стратегія розвитку професійного (професійної) освіти на період до 2023 року [Стратегія розвитку професійного (професійної) освіти на період до 2023 року] (2020). Отримано з <https://www.kmu.gov.ua/news/kolegiya-mon-shvalila-strategiyu-rozvitku-profesijno-tehnichnoyi-osviti-do-2023-roku>
3. Генсерук Г. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів / Г. Генсерук // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. - 2019. - Вип. 6. - С. 8-16.
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр. та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження від 17 січня 2018 р. № 67-р. Київ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
5. Марей А. Цифровізація как изменение парадигмы : [інтерв'ю]. URL: <https://www.bcg.com/ru-ru/about/bcg-review/digitalization.aspx>.
6. Пашков А. Інклюзія та цифрові технології в освіті. Київ : 2017. С. 194-198. URL:<http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12260/Pashkov>

**ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В МЕДИЦИНІ: ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ
МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ**

Поліщук Н.М., Крупей К.С., Количева Н.Л., Жеребят'єв О.С.,
Букіна Ю.В., Деген А.С.

Ключові слова: мікробіологія, відеолекція, відеохостинг YouTube, наукове інтерв'ю, професійне мовлення, тестування

Вступ. Пандемія COVID-19 спричинила значні зміни в медичній освіті та ініціювала запровадження у навчальний процес сучасних дистанційних технологій, які доповнюють практичну підготовку майбутніх конкурентоздатних фахівців – лікарів. Колектив авторів кафедри мікробіології, вірусології та імунології представляє свій досвід викладання дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» у Запорізькому державному медичному університеті, а також ідеї та розробки щодо ефективного впровадження онлайн-навчання в освітнє середовище викладачів.

Основна частина. Здійснення освітнього процесу за змішаною формою навчання з повною візуалізацією у синхронному онлайн режимі на основі MS Teams вимагає від викладача кафедри мікробіології, вірусології та імунології ЗДМУ розробки нових алгоритмів та методик, які будуть підвищувати ефективність навчання та активізувати пізнавальну діяльність студента.

I. Розробка алгоритму створення відеолекцій.

У рамках змішаної форми навчання, стрімко набув актуальності такий різновид інтерактивних лекцій як відеолекція, яка являє собою систему відеообразів та звуку, зняті лектором і збережені на електронному носії. Враховуючи досвід науково-педагогічних співробітників кафедри, з'явилась можливість сформулювати основні принципи створення якісних інформативних відеолекцій:

1. Розробка сценарію за темою лекції, ретельна підготовка графічного матеріалу до усного супроводу лекції (приблизно 30 % графічного матеріалу бажано надавати англійською мовою). В залежності від форми запису відеолекції графічний матеріал може

бути представлено у вигляді презентації із записом екрану (наприклад, в програмах *Microsoft Office 365*, *FastStone Capture*, *OBS Studio* тощо) або запис відеолекції із подальшим монтажем матеріалів та включення до запису певних фрагментів (ілюстрацій, схем, тощо). Останній варіант є трудомістким і потребує навичок роботи у відеоредакторах (*Sony Vegas Pro*, *Adobe Premiere Pro* тощо).

2. Запис лекції з використанням вебкамери. При безпосередньому спостереженні за лектором під час відеолекції, його невербальною мовою: мімікою, жестами, емоціями, а також зовнішнім виглядом, слухачі набагато ефективніше сприймають інформацію, ніж за відсутності зображення лектора під час демонстрації екрану.

3. Жвава та емоційна промова. Слова лектора не повинні зливатися в суцільний потік інформації, де слухачам важко відокремити речення один від одного. Для посилення уваги слухачів кожні 10 - 15 хв доцільно наводити яскраві цікаві приклади до висловлюваного матеріалу, за можливістю з власного наукового досвіду. Після цього доречно узагальнити матеріал розділу лекції та відокремити головну думку, і лише потім переходити до розгляду наступної частини плану.

4. Представлення 2 - 3-х творчих запитань / завдань в кінці лекції, на які немає однозначної відповіді. Дискусійні питання дозволяють активізувати мисленні процеси студентів, інтегрувати та проаналізувати матеріал лекції. Відповіді на ці запитання студенти можуть надавати в коментарях до відеоролика, тим самим розвивати критичне мислення, навички роботи в групі, шляхом аналізу відповідей інших учасників та представлення власних міркувань щодо теми дискусії.

5. Роз'яснення та аналіз питань з бази тестів ліцензійного іспиту КРОК 1 є важливою частиною підготовки студентів до ліцензійного іспиту.

У зв'язку з тим, що на лекціях іноді не вистачає часу детально висвітлити всі частини плану, або ці питання виносяться студентам до самопідготовки, автори запропонували ідею запису окремих фрагментів відеолекцій, де лектор розгорнуто та структуровано тлумачить матеріал спеціалізованого напрямку. Орієнтована тривалість такого різновиду відеоролика – 25-40 хв.

II. Наукове інтерв'ю викладача як додатковий навчальний матеріал до практичних занять.

Викладачі кафедри активно беруть участь в популяризації науки у засобах масової інформації, у тому числі на міському телебаченні. Науково-популярні інтерв'ю, які зберігаються на YouTube TV-каналах, активно використовуються в навчальному процесі. Попередній перегляд цих відеоматеріалів перед вивченням нової теми надає студентам можливість зрозуміти загальні аспекти теми. Попри те, що в популярному відеохостингу YouTube розміщено безліч відеоматеріалів із різних галузей, у тому числі за напрямом «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», студенти завжди будуть проявляти більший інтерес до переглядів авторських відеолекцій та наукових інтерв'ю свого викладача.

III. Практико-орієнтоване тестування в Microsoft Forms.

За період дистанційного навчання авторами розроблені тестові завдання для різних форм навчальних занять (поточного, проміжного та підсумкового контролю). Частина тестів має декілька варіантів відповідей, інша частина – бінарні відповіді. Наприклад, при вивченні методів фарбування мікроорганізмів у тестових завданнях представлено фото мазків препаратів, які забарвлені за певними методами. У варіанті необхідно вказати яка структура бактеріальної клітини виявляється за цим методом та його назву або функцію. Актуальними такі тести є і при вивченні розділу «Спеціальна бактеріологія», що стимулює студентів згадувати й узагальнювати матеріал, вивчений на попередніх заняттях.

IV. Рекомендації щодо дидактичних особливостей проведення онлайн-занять іноземним студентам з українською мовою навчання.

Попри те, що іноземні студенти розпочинають навчання в українських ВНЗ після успішного завершення курсів української мови, вивчення мови продовжується протягом

всього періоду навчального процесу. У деяких областях України, у тому числі й Запорізькій, проблема білінгвізму створює значні труднощі у вивченні української мови як іноземної. Адже дотримання принципу одномовності сприяє формуванню у студентів-іноземців україномовного середовища, що надає поштовх до мислення українською мовою та допомагає долати психологічні комунікативні бар'єри. Вирішальна роль в успішному засвоєнні дисципліни іноземним студентом належить викладачу. Навчальне заняття, що проводить викладач вітчизняним студентам українською мовою, має суттєві відмінності від викладання тієї ж дисципліни іноземним студентам. На наш погляд, основними дидактичними принципами при викладанні фахових дисциплін іноземним студентам, яких чітко дотримуються викладачі нашої кафедри, є принципи свідомості та професійної спрямованості. Мова викладача на практичних заняттях та читанні лекцій повинна бути неквапливою, науково виваженою й нескладною. Бажано використовувати прості речення (де є одна граматична основа) з очевидними логічними зв'язками між ними. Правильно побудовані речення полегшують сприйняття матеріалу іноземною аудиторією. Варто слідкувати за доступністю лексичного наповнення, уникати сленгів та складних дієслів. За потребою для успішного розуміння матеріалу іноземними студентами доцільно повторювати речення в іншому формулюванні або наголошувати на синонімі певних частин мови. Особливо це слід враховувати при онлайн-навчанні, де якість інтернет-зв'язку суттєво впливає на ефективність сприйняття матеріалу. Емоційні інтонації викладача та жестикуляція під час лекції допомагають студентам зрозуміти сутність матеріалу, що висловлюється лектором, навіть якщо деякі слова незрозумілі для перекладу. Викладачі повинні на високому рівні використовувати мовленнєві навички у певній професійній галузі, правильно вживати слова та граматичні конструкції, бути обізнаними у змінах до українського правопису 2019 року. Тому автори роботи запевняють, що невіддільна складова навчальної успішності іноземного студента – грамотна українська мова викладача.

Висновки. За період пандемії COVID-19 форма навчання, яку взяла на озброєння кафедра мікробіології, вірусології та імунології ЗДМУ в таких складних для всього світу умовах, є найкращим форматом навчання та спілкування зі студентами.

Пропозиції. Оскільки змішана форма навчання обмежує практичні навички студентів, автори пропонують продовжувати розробки щодо створення відеофрагментів експериментальної частини практичних занять. Такі матеріали позитивно впливають на підготовку студентів до практичних занять та будуть зберігати свою актуальність навіть при поверненні студентів до традиційного навчання в офлайн-режимі.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ» НА КАФЕДРІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Гейченко К.І., Рагіна Ж.М.

Ключові слова: онлайн-навчання, змішана форма, українська мова, інтерактивність, іноземні студенти.

Вступ. В умовах глобалізованого світу, інформатизації суспільства, упровадження дистанційної форми навчання постає потреба пошуку інноваційних підходів до викладання української мови як іноземної та оновлення навчально-методичних матеріалів.

Основна частина. На кафедрі мовної підготовки ще до введення онлайн-навчання працювала «школа педагогічної майстерності», де розглядалися питання:

- застосування можливостей онлайн-інструментів під час вивчення дисциплін гуманітарного спрямування;
- сервіси – Google в навчальному процесі;
- використання сервісів Office 365 MS Teams M5 Staff Notebook організації навчального процесу на кафедрі (спільне засідання з кафедрою медичної та фармацевтичної інформатики і новітніх технологій);